Redacţiunea, Administraţiunea şi Tipografia:
BRAŞOVU, piaţa mare, Târgulŭ Inului Nr. 30.
Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ.
Manuscripte nu se retrimitŭ.

Birourile de anuncĭurĭ:
Braşovŭ, piaţa mare, Târgulŭ Inului Nr. 30.

Inserate mai primescŭ în Viena R. Mosse, Haasenstein & Vogler (Otto Maas), H. Schalek, Alois Herndel, M. Dukes, A. Oppelik, J. Danneberg; în Budapesta: A. V. Goldberger, Eckstein Bernat; în Frankfurt: G. L. Daube; în Hamburg: A. Steiner.
Preţulŭ inserţiunilorŭ: o seriă garmond pe o colónă 6 cr. şi 30 cr. timbru pentru o publicare. Publicărĭ mai dese după tarifă şi învoială.
Reclame pe pagina a III-a o seriă 10 cr. v. a. séu 30 banĭ.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANULU LVI.

„Gazeta“ ese în fiă-care ḑi

Abonamente pentru Austro-Ungaria.
Pe un anŭ 12 fl., pe şése lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl.
N-rii de Dumineca 2 fl. pe anŭ.

Pentru România şi străinătate:
Pe unŭ anŭ 40 francĭ, pe şése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 fr.
N-rii de Dumineca 8 francĭ.
Se prenumeră la tóte oficiele poştale din întru şi din afară şi la dd. colectorĭ.

Abonamentulŭ pentru Braşovŭ
la administraţiune, piaţa mare, Târgulŭ Inului Nr. 30 etagiulŭ I.: pe unŭ anŭ 10 fl., pe şése lunĭ 5 fl., pe trei lunĭ 2 fl. 50 cr. Cu dusulŭ în casă: Pe unŭ anŭ 12 fl., pe 6 lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl. Unŭ esemplarŭ 5 cr. v. a. séu 15 banĭ. Atâtŭ abonamentele câtŭ şi inserţiunile suntŭ a se plăti înainte.

Nr. 152. Braşovŭ, Lunĭ-Marţĭ, 13 (25) Iulie 1893.

Conferenţa naţională.

(Raportŭ specialŭ alŭ „Gaz. Trans.“)

Sibiiu, 11 (23) Iunie 1893.

Cei ce au opritŭ conferenţa, ce era convocată încă pe ḑiua de 9 Iulie a. c., abia vorŭ fi avutŭ tendenţa de a agita şi mai multŭ interesulŭ viu alŭ Românilorŭ pentru causa lorŭ. Acestŭ interesŭ l'amŭ vĕḑutŭ manifestatŭ în modulŭ celŭ mai strălucitŭ astăḑĭ, când în cele din urmă totuşĭ a trebuitŭ sĕ li-se concédă delegaţilorŭ alegĕtorilorŭ românĭ din Transilvania, şi Bănat Ungaria sĕ ţină conferenţa lorŭ.

La acésta a contribuitŭ mai pe susŭ de orĭ-ce îndoélă grava situaţiune, în care se află poporulŭ nostru, şi care a ajunsŭ la consciinţa lui pretutindenĭ, până în cele din urmă cătunŭ românescŭ. Dér nu se póte contesta, că oprirea conferenţei a contribuitŭ póte şi mai multŭ, ca afluenţa publicului românŭ din tóte păturile şi din tóte unghiurile Românimei, sĕ fiă neaşteptatŭ de mare.

Deja în cursulŭ ḑilei de erĭ se vedeau pe tóte stradele Sibiiului grupurĭ dese de visitatorĭ şi delegaţĭ veniţĭ pentru conferenţă. Cu tóte acestea, nicĭ pe departe nu s'a vĕḑutŭ acea imigraţiune colosală din Ardealŭ şi România, cu care „Pesti Naplo“ şi alte ḑiare de acelaşĭ calibru, a credutŭ de cuviinţă a-şĭ spăria şi duce în eróre pe cetitorii sĕĭ. Atâtŭ acéstă poveste, câtŭ şi celelalte basmurĭ, carĭ presa duşmănósă nouĕ le-a debitatŭ şi le debitéză neîncetatŭ din incidentulŭ conferenţei, suntŭ şi rĕmânŭ scorniturĭ tendenţióse cu scopŭ, póte, de a împinge stăpânirea la mĕsurĭ escepţionale în contra nóstră.

Intre órele 9—10 era o mare mişcare şi multă lume concentrată înaintea clădirei numite „Gesellschaftshaus“, unde avea sĕ fiă întrunirea. Sala, destulŭ de mare şi spaţiósă, era decorată cu multŭ gustŭ, cu verdéţă şi stindarde în colorĭ simple, carĭ purtau inscripţiunĭ semnificative, datorite nobilului simţŭ naţionalŭ alŭ damelorŭ române de aicĭ. Pe estradă erau postate mesele reservate pentru comitetŭ, pentru pressa română şi străină, şi pentru representantulŭ poliţiei, d-lŭ căpitanŭ *Simonis*. Câtŭ pentru pressă, observŭ, că la masa din stânga erau representanţiĭ ḑiarelorŭ străine, ér la cea din drépta ḑiariştii românĭ de dincóce şi dincolo, în numĕrŭ fórte însemnatŭ.

In sală erau aşeḑate la mijlocŭ, de două părţĭ, scaunele pentru delegaţĭ, sosiţĭ în numĕrŭ aprópe completŭ. Indĕrĕtulŭ lorŭ şi de ambele părţĭ era unŭ numĕrŭ de câteva sute de spectatorĭ, între carĭ marea majoritate ţĕranĭ din jurulŭ Sibiiului. Galeriile erau înţesate de o lume frumósă şi elegantă de dómne şi domnişóre.

Pe la órele 10 şi 15 minute, unŭ „urra“ puternic a salutatŭ sosirea comitetului în frunte ca preşedintele, *Dr. I. Raţiu*. Inaintea lui mergea unŭ arangiorŭ cu eşarpă roşiă, ai cărui soţĭ—mai alesŭ tinerĭ universitarĭ—erau împărţiţĭ prin sală pentru susţinerea ordinei. După ce membrii comitetului şi-au ocupatŭ locurile pe estradă, preşedintele, d-lŭ *Dr. I. Raţiu*, între aplausele adunării a rostitŭ următorulŭ:

Discursŭ de deschidere.

Domnilorŭ!

In numele comitetului centralŭ electoralŭ, esmisŭ de conferenţa generală ţinută în anulŭ trecutŭ, Vĕ ḑicŭ unŭ căldurosŭ: „bine aţĭ venitŭ“, şi Vĕ aducŭ cea mai cordială mulţămită, că în urma apelului nostru, V'aţĭ întrunitŭ în conferenţa de astăḑĭ, ca representanţĭ ai alegĕtorilorŭ românĭ din Ungaria şi Transilvania.

După suferinţe şi lupte neobosite de mai multe veacurĭ, Românii la anulŭ 1848, însufleţiţĭ de spiritulŭ timpului de atuncĭ şi conscii de drepturile omenescĭ şi cetăţenescĭ, ce li-se cuvinŭ: s'au proclamatŭ pe sine de naţiune de sine stătătóre şi egalŭ îndreptăţită cu celelalte două naţiunĭ conlocuitóre, şi au depusŭ pe Câmpulŭ libertăţii jurămentŭ solemnŭ, că nu se vorŭ lăpăda nicĭ-odată de limba şi naţionalitatea română, şi vorŭ fi pururea credincioşĭ gloriosului lorŭ domnitorŭ.

Timpurĭ grele şi furtunóse au urmatŭ în acei anĭ epocalĭ, şi Românii au datŭ cea mai strălucită dovadă, că se sciu lupta cu vitejiă pentru tronŭ şi patriă, şi pentru drepturile de sute de anĭ reclamate.

Abia 15 anĭ mai târḑiu, după repeţite stăruinţe ale clerului şi poporului nostru, în urma evenimentelorŭ dintre anii 1860 şi 1864, legislaţiunea ţĕrei, prin articululŭ de lege despre egala îndreptăţire a naţiunei române şi a confesiunilorŭ ei, şi prin articululŭ de lege despre folosirea celorŭ trei limbĭ ale patriei, a ridicatŭ la valóre de lege justa şi seculara dorinţă a Românilorŭ.

Pe basa acestorŭ legĭ, limba română era recunoscută de limbă parlamentară şi de limbă oficiósă la tóte tribunalele şi la tóte deregătoriile din ţéră, deopotrivă cu limba germană şi maghiară; ér naţiunea română era recunoscută de egalŭ îndreptăţită cu celelalte două popóre din patriă, şi pusă în folosinţa drepturilorŭ.

Românii din Ungaria, în urma diplomei din 1860, asemenea se bucurau de drepturĭ politice şi de o desvoltare liberă naţională în şcólă şi biserică, şi ocupau oficii publice şi mai multe posturĭ cardinale.

Maghiarii, folosindu-se de catastrofele venite între anii 1865—1867, peste imperiulŭ austriacŭ, reuşiră a stabili unŭ sistemŭ de guvernare, care după decretarea uniunei necondiţionate a Transilvaniei cu Ungaria, ameninţă cu nimicire totală desvoltarea naţională a popórelorŭ nemaghiare.

Poporulŭ românŭ în decursŭ de 28 de anĭ, n'a încetatŭ de a-şĭ reclama drepturile ce i se cuvinŭ, şi cu deosebire autonomia Transilvaniei.

Ablegaţii românĭ din dieta feudală, ţinută la anulŭ 1865 în oraşulŭ Cluşiu, denegândŭ a se dimite în pertractarea uniunei, au cerutŭ relegarea cestiunei, privitóre la uniunea Transilvaniei cu Ungaria, la o dietă ardeleană, conchemândă pe o basă corĕspunḑĕtóre atâtŭ diferitelorŭ interese ale ţerei, câtŭ şi dreptului publicŭ ardeleanŭ, restituitŭ prin preaînalta diplomă împĕrătéscă din 20 Octomvre 1860, amplificatŭ şi recunoscutŭ din nou prin articululŭ I de lege din anulŭ 1863, au cerutŭ sancţionarea legei electorale din anulŭ 1864 şi, pe basa ei, redeschiderea dietei transilvane.

Totŭ acestea drepturĭ le-au reclamatŭ Românii ardelenĭ cu petiţiunea subşternută la Inaltulŭ tronŭ, în 30 Decemvrie 1866, din însărcinarea alorŭ 1493 fruntaşĭ ai poporului românŭ apăsatŭ.

Decretându-se uniunea necondiţionată, Românii ardelenĭ cu considerare şi la legea electorală pentru Transilvania cu unŭ censŭ îndoitŭ şi întreitŭ mai mare decâtŭ este celŭ din Ungaria; considerândŭ, că pe basa acestei legĭ, care este o insultă în contra Românilorŭ, participarea la alegere ne este imposibilă — au fostŭ siliţĭ în conferenţa din anulŭ 1869, ţinută în oraşulŭ Mercurea, a recunósce de necesitate absolută resistinţa pasivă faţă de legislaţiunea din Budapesta şi faţă de alegerile dietalĭ.

Acéstă atitudine a Românilorŭ ardelenĭ faţă cu dieta din Budapesta s'a susţinutŭ de către tóte conferinţele naţionale, convocate totŭ la trei anĭ înainte de alegerea deputaţilorŭ dietalĭ.

O mică minoritate a Românilorŭ aşa numiţĭ activiştĭ moderaţĭ, carĭ în speranţă, că le va succede a mijloci, ca factorii politicĭ dela putere sĕ nu rĕmână nesimţitorĭ faţă de întemeiatele şi justele postulate ale Românilorŭ, precum scimŭ, au participatŭ la desbaterile dietei de încoronare, dér vĕḑendŭ, că nu le succede a mijloci împlinirea nicĭ unuia din postulatele Românilorŭ, au părăsitŭ dieta din Budapesta şi la anulŭ 1881 au primitŭ şi aceştia pro-

---

FOILETONULU „GAZ. TRANS.“

„Principie de Estetica şi Poetică“.

Partea I. Estetica.

de M. Străjanŭ,

doctorŭ în filosofiă şi profesorŭ de limba şi literatura română.

Acesta este titlulŭ unei cărţĭ, despre care cu dreptŭ cuvêntŭ „*Archiva*“ din Iaşĭ ḑice, că „este unŭ escelentŭ manualŭ, clarŭ şi concisŭ în acelaşĭ timpŭ, care esplică lucrurile după puterile minţii elevilorŭ adolescenţĭ din clasa a VII“. Manualulŭ d-lui Străjanŭ este binevenitŭ însĕ, nu numai pentru şcólă, ci şi pentru publiculŭ iubitorŭ de literatură afară din şcólă. Elŭ umple unŭ golŭ simţitŭ în literatura nóstră didactică.

Afară de stilulŭ limpede şi frumosŭ, fórte potrivitŭ cu ideile despre carĭ se scrie, în acestŭ manualŭ se observă două innovaţiunĭ, carĭ înalţă valórea lui; una stă în cuprinsŭ, alta în metodulŭ de a trata cestiunile.

Ca şi alte părţĭ ale filosofiei, Estetica cuprinde cestiunĭ abstracte, adese-orĭ grele de înţelesŭ, mai alesŭ când suntŭ espuse într'unŭ stilŭ abstractŭ şi greoiu, cum se află în multe manuale, mai cu sémă în limba germană. Pentru a înlesni înţelegerea cetitoriului şi propunerea în şcólă, autorulŭ manualului de faţă resuméză punctele principale ale fiăcărei cestiunĭ la începutulŭ paragrafelorŭ, mai alesŭ sub formă de întrebărĭ. Pe temeiulŭ acestui resumatŭ cetitoriulŭ póte cuprinde cu o singură privire întrégă cestiunea, ér în şcólă se póte ţese unŭ dialogŭ interesantŭ între profesorŭ şi elevŭ. Prin acéstă conversaţiune elevulŭ ajunge sĕ cunóscă, într'unŭ modŭ uşorŭ şi plăcutŭ, cele mai importante cestiunĭ. Şi în acestŭ modŭ sĕ înlatură învechitulŭ şi funestulŭ obiceiu alŭ recitării, care adórme şi tâmpeşte facultăţile intelectuale în locŭ de a le deştepta.

Prin acestŭ metodŭ de propunere, autorulŭ, cum ne spune însuşĭ în prefaţa manualului sĕu, caută sĕ facă cunoscute tinerimei ideile, carĭ în timpulŭ din urmă au întrodusŭ unŭ nou modŭ de vedere, o adevĕrată reformă, în teoria esteticei şi literaturei frumóse.

Prin aceste distinse calităţĭ cartea d-lui M. *Străjanŭ* merită luarea aminte şi interesulŭ orĭ cărui iubitorŭ de literatură, în prima liniă a tinerimei studióse, şi noi o recomandămŭ cu plăcere publicului cetitorŭ.

Ca probe ale aprecierii, ce facemŭ aci, reproducemŭ următórele două capitole, din cartea d-lui Străjanŭ:

„*In ce stă moralitatea artei şi însemnătatea ei educativă?*

„Deosebirea între viaţa practică şi cea contemplativă. De unde vine nemulţumirea omului cu viaţa presentă? Sciinţa ne póte da óre singură fericirea? Pentru ce numai în artă putemŭ afla liniştea şi mulţămirea dorită? Pentru ce ea are mai multă influenţă asupra inimei, dacâtŭ religiunea şi morala. Resumatŭ. Notă. Când devine arta tendenţiósă? Carĭ opere demoraliséză? Necesitatea artei în cultulŭ religiosŭ.

„Rolulŭ dominantŭ în viaţa practică îlŭ are voinţa, în viaţa contemplativă a sciinţelorŭ inteligenţa, şi în viaţa artelorŭ imaginaţiunea. Voinţa urmăresce binele şi folositorulŭ, în interesulŭ particularŭ, séu generalŭ; sciinţa caută adevĕrulŭ, fără consideraţiune, décă elŭ ne póte fi folositorŭ séu stricăciosŭ: obiectulŭ artelorŭ este, în prima liniă, frumosulŭ.

„De aci urméză marea deosebire între aceste trei felurĭ de viaţă.

„Natura voinţei omenescĭ, ca şi a puterii universale din care face parte şi pe care o representă ca cea mai înaltă tréptă de manifestare individuală a ei, cunoscută nouĕ, este de a nisui, de a voi neîncetatŭ, de a fi nemărginită în aspiraţiunile sale. Precum natura esterióră tinde în creaţiunile sale la forme din ce în ce mai frumóse, mai sublime şi mai perfecte, fără sĕ pótă ajunge vre-odată la o perfecţiune statornică; aşa natura omenéscă aspiră mereu la o viaţă mai bună şi mai frumósă, fără sĕ fiă mulţumită cu presentulŭ, fără sĕ atingă vre-odată fericirea dorită. Acéstă lăcomiă, împreună cu disarmonia relaţiunilorŭ şi mulţimea neajunsurilorŭ, ce nascŭ dintrênsa, este isvorulŭ durerii, care constitue o notă esenţială în viaţa omenéscă.

„Sciinţa este desinteresată. Aci nu mai au locŭ interesele şi pasiunile voinţei. Scopulŭ este de a cunósce natura lucrurilorŭ şi raportulŭ lorŭ causalŭ. Cum? şi pentru ce? suntŭ eternele formule ale problemelorŭ sciinţifice. Dér, precum voinţa nu atinge nicĭodată ţînta supremă a aspiraţiunilorŭ sale, aşa nicĭ inteligenţa nu ajunge la causele primare ale lucrurilorŭ. Lanţulŭ raporturilorŭ de causalitate între fenomene